

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 17 lutego 2015 r.

Poz. 221

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾

z dnia 6 lutego 2015 r.

w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych” na 2015 r.

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1539) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”, który jest określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 2. Program, o którym mowa w § 1, będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 r.

§ 3. Program, o którym mowa w § 1, stosuje się do finansowania kosztów działań wymienionych w ust. 8 załącznika do rozporządzenia podjętych od dnia 1 stycznia 2015 r.

§ 4. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *M. Sawicki*

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej – rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1261).

KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA*
W STADACH INDYKÓW HODOWLANYCH

1. Zasady ogólne

1.1. Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, państwa członkowskie Unii Europejskiej ustanawiają krajowe programy zwalczania w odniesieniu do każdej choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego wymienionych w załączniku I do tego rozporządzenia. Celem programu jest osiągnięcie celu unijnego, który w odniesieniu do stad indyków hodowlanych został określony w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1190/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie unijnego celu ograniczenia występowania *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium w stadach indyków zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 340 z 13.12.2012, str. 29), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 1190/2012” i dotyczy następujących serotypów *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis,
- 2) *Salmonella* Typhimurium, w tym jednofazowej *Salmonella* Typhimurium o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-

– zwanych dalej „serotypami *Salmonella* objętymi programem”.

Zgodnie z art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003 cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3) został ustanowiony na okres trzyletni trwający do końca 2012 r. Od 2013 r. program jest kontynuowany w państwach członkowskich dla osiągnięcia celu unijnego, który w odniesieniu do stad indyków hodowlanych został określony w rozporządzeniu nr 1190/2012.

Cel określony w rozporządzeniu nr 1190/2012 będzie realizowany przez obowiązkowe badania wszystkich stad indyków hodowlanych objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003. W przypadku gdy w próbkach pobranych urzędowo zostanie wykryty serotyp *Salmonella* objęty programem, program przewiduje likwidację zakażonego stada, unieszkodliwienie zwłok indyków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęzonych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, materiałów ściółkowych, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania. Istotne dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach indyków hodowlanych.

Cel unijny zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków hodowlanych w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad, w których uzyskano dodatni wynik badania laboratoryjnego w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1% lub poniżej tej wartości.

Celem programu w 2015 r. będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach indyków hodowlanych liczących przynajmniej 250 sztuk, serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do poziomu wskazanego w ww. przepisach Unii Europejskiej. Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2015 r. przewiduje się nie więcej niż 1 stado indyków hodowlanych zakażone serotypem *Salmonella* objętym programem.

Zgodnie z ust. 4.1 załącznika do rozporządzenia nr 1190/2012 na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu unijnego przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego: dorosłe stado indyków hodowlanych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej próbce lub większej ich liczbie *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne niż szczepy szczepionkowe, ale z uwzględnieniem jednofazowych szczepów o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-) albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

W celu uzyskania współfinansowania unijnego przedmiotowy program został opracowany zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 652/2014 z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającym przepisy w zakresie zarządzania wydatkami odnoszącymi się do łańcucha żywnościowego, zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt oraz dotyczącymi zdrowia roślin i materiału przeznaczonego do reprodukcji roślin, zmieniającym dyrektywy Rady 98/56/WE, 2000/29/WE i 2008/90/WE, rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002, (WE) nr 882/2004 i (WE) nr 396/2005, dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego

i Rady (WE) nr 1107/2009 oraz uchylające decyzje Rady 66/399/EWG, 76/894/EWG i 2009/470/WE (Dz. Urz. UE L 189 z 27.06.2014, str. 1).

W stadach indyków hodowlanych próbki do badań będą pobierane rutynowo z inicjatywy hodowcy, tj. przez hodowcę lub osobę przez niego wyznaczoną i na jego koszt, od:

- 1) piskląt jednodniowych;
- 2) indyków w wieku czterech tygodni;
- 3) indyków na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej;
- 4) indyków w okresie nieśności – co trzy tygodnie.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanymi w załączniku do rozporządzenia nr 1190/2012.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 1190/2012.

W przypadku programu zastosowanie mają wymagania określone w rozporządzeniu nr 2160/2003 w załączniku II w części C i E.

Zgodnie z ust. 1 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 środki ustanowione w ust. 3–5 części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 będą stosowane w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, w odniesieniu do serotypów *Salmonella* objętych programem.

1.2. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W latach 2006–2007 przeprowadzono badania podstawowe nad występowaniem pałeczek *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych i hodowlanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22). Odsetek stad zakażonych indyków rzeźnych wyniósł 24%, natomiast w stadach indyków hodowlanych pałeczek *Salmonella* nie wykryto.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności na temat tendencji i źródeł chorób odzwierzęcych, odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz ognisk przenoszonych przez żywność

z 2012 r., do zakażeń u ludzi dochodzi najczęściej przez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, m.in. jaj i produktów jajecznych oraz mięsa i przetworów mięsnych, w tym drobiowych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Rzeczypospolitej Polskiej są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny, a następnie publikowane co dwa tygodnie na jego stronie internetowej w postaci meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach.

Tabela 1. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005–2013

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2013	7 407
2012	8 267
2011	8 652
2010	9 549
2009	8 855
2008	9 478
2007	11 568
2006	13 210
2005	15 815

(źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny)

Od 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych. Wyniki realizacji programu przedstawiono w tabeli 2. W 2014 r. program ten był prowadzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 stycznia 2014 r. w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych” na 2014 r. (Dz. U. poz. 220).

Tabela 2. Dane dotyczące procentowej ilości stad zakażonych indyków hodowlanych w latach 2011–2013 (źródło: IW)

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	liczba stad zakażonych serotypami <i>Salmonella</i> objętymi programem	% stad zakażonych serotypami <i>Salmonella</i> objętymi programem
2013	226	0	0
2012	153	6	3,9
2011	116	0	0

^{*)} Wszystkie grupy wiekowe.

1.3. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzcy lekarze weterynarii, powiatowi lekarze weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii oraz 305 powiatowych inspektoratów weterynarii.

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z 2011 r. Nr 54, poz. 278 oraz z 2014 r. poz. 29).

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe laboratorium referencyjne w zakresie badań laboratoryjnych przeprowadzanych w ramach programu jest określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 256 i 1692).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.4. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badania laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu przez powiatowego lekarza weterynarii mogą być przesłane do laboratorium wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. W takim przypadku powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą być badane również w laboratoriach innych niż wyżej wymienione, zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej metodą badawczą opisaną w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym właściwym dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych, jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych, dołącza się pismo przewodnie, którego wzór jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca jest obowiązany umieścić informacje zawierające następujące elementy:

- 1) imię i nazwisko oraz adres posiadacza indyków;
- 2) numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny zakładu drobiu;
- 3) liczbę próbek oraz rodzaj pobranego materiału;
- 4) datę i godzinę pobrania próbek oraz wysłania ich do laboratorium;
- 5) rodzaj zastosowanej szczepionki w stadzie indyków hodowlanych oraz terminu jej podania;
- 6) informację o stosowanych środkach przeciwdrobnoustrojowych;
- 7) imię i nazwisko osoby pobierającej próbki.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny zakładu drobiu), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania laboratoryjnego każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych sformułowań:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto jeden lub kilka serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu);
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*..... (podać nazwę serotypu);
- 4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku gdy:

- 1) pismo przewodnie dołączone do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego nie zawierało co najmniej wymaganych informacji,
 - 2) ilość lub rodzaj materiału do badań nie spełnia wymogów ustanowionych w załączniku do rozporządzenia Komisji (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów *salmonelli* w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 61 z 11.03.2010, str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 200/2010”,
 - 3) warunki transportu próbek do laboratorium nie spełniają wymagań ustanowionych w ust. 3.1.1 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010
- laboratorium informuje o tym hodowcę przy przyjęciu próbek do badania laboratoryjnego.

W przypadku gdy hodowca pomimo otrzymania ww. informacji zdecydował o przeprowadzeniu badania laboratoryjnego, w sprawozdaniu z przeprowadzonych badań laboratoryjnych umieszcza się informację: „Badanie laboratoryjne nie może być traktowane jako przeprowadzone zgodnie z wymaganiami ust. 1.4 oraz ust. 1.6 programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pobrania próbek.

Wszystkie sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach programu.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat.

Ponadto spośród przechowywanych izolatów *Salmonella* laboratoria przesyłają do KLR-*Salmonella* jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp *Salmonella* wraz z kartą informacyjną, a w przypadku gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu *Salmonella* – typ serologiczny w celu wykonania badań potwierdzających.

1.5. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych są określone w ust. 3.2 – 3.4 załącznika do rozporządzenia nr 1190/2012.

Do wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności

i pasz – Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSRV.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna–White’a–Le Minora.

1.6. Kontrole urzędowe przeprowadzane w stadach indyków hodowlanych oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się w zakładzie drobiu.

Pobieranie próbek w stadzie indyków hodowlanych z inicjatywy hodowcy, zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 przeprowadza się:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu przed umieszczeniem piskląt w budynku inwentarskim, w którym będą utrzymywane, zgodnie z następującymi zasadami:
 - a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
 - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki, lub
 - c) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę;
- 2) u indyków:
 - a) w czwartym tygodniu życia,
 - b) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj przez indyki lub przed ich przeniesieniem do jednostki produkcyjnej zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010,
 - c) w okresie nieśności co trzy tygodnie w stadzie, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Ostatnie pobranie próbek w stadach indyków hodowlanych odbywa się w okresie 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań bakteriologicznych prób muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. W tym przypadku wyniki badania laboratoryjnego zachowują ważność przez 6 tygodni od dnia pobrania próbek.

Koszt pobrania, transportu oraz badania laboratoryjnego ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

Hodowca jest obowiązany, zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1539), do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem działalności nadzorowanej, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych, w szczególności o wstawieniu nowego stada indyków hodowlanych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia. Jednocześnie hodowca przedkłada właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii harmonogram pobierania próbek w stadzie w celu zatwierdzenia.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące:

- 1) stada (liczby sztuk indyków, ich wieku);
- 2) rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek;
- 3) imienia i nazwiska osoby pobierającej próbki;
- 4) daty i godziny wysłania próbek do laboratorium;
- 5) nazwy i adresu laboratorium;
- 6) wyników badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu.

Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli zakładów drobiu oraz w każdym przypadku gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w zakładzie drobiu w celu potwierdzenia otrzymanego wyniku badań laboratoryjnych.

Częstotliwość rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest określona w ust. 2.1 lit. b (i) oraz (iii) załącznika do rozporządzenia nr 1190/2012.

Procedura pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.2.2.2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Zgodnie z ust. 2.1 lit. b (iv) załącznika do rozporządzenia nr 1190/2012 pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera koszt:

- 1) badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 388);
- 2) dojazdu związanego z pobraniem próbek i dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- 3) użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków hodowlanych, w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem, zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2014 r. poz. 398) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura hodowli indyków hodowlanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz produktów pozyskanych z tych indyków w latach 2011–2013

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) w 2011 r. łączna liczba stad wyniosła 117, a łączna liczba indyków hodowlanych 444 845,
 - 2) w 2012 r. łączna liczba stad wyniosła 153, a łączna liczba indyków hodowlanych 520 294,
 - 3) w 2013 r. łączna liczba stad wyniosła 226, a łączna liczba indyków hodowlanych 594 109.
- co zostało przedstawione w tabeli 3.

Tabela 3. Łączna liczba stad oraz łączna liczba indyków hodowlanych w podziale na województwa w latach 2011–2013

Województwo	2011		2012		2013	
	Łączna liczba stad indyków hodowlanych	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad indyków hodowlanych	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad indyków hodowlanych	Łączna liczba indyków hodowlanych
Dolnośląskie	0	0	0	0	0	0
Kujawsko-pomorskie	0	0	0	0	0	0
Lubelskie	0	0	0	0	0	0
Lubuskie	1	5172	2	3500	0	0
Łódzkie	0	0	0	0	0	0
Małopolskie	0	0	0	0	0	0
Mazowieckie	3	27 600	2	19 200	3	27 600
Opolskie	10	19 000	12	28 019	12	23 099
Podkarpackie	0	0	0	0	0	0
Podlaskie	0	0	0	0	0	0
Pomorskie	0	0	0	0	0	0
Śląskie	15	24 897	10	16 761	0	0
Świętokrzyskie	0	0	0	0	0	0
Warmińsko-mazurskie	88	368 176	127	452 814	211	543 410
Wielkopolskie	0	0	0	0	0	0
Zachodniopomorskie	0	0	0	0	0	0

(źródło: IW)

Zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2012 r. (RRW-6) urzędowemu badaniu poubojowemu zostało poddanych 27 979 182 sztuk indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiają tabele 4 i 5.

Tabela 4. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2011–2013

Produkt	2011	2012	2013
Pasze dla drobiu	5256	5310	5565
Pasze dla trzody	1752	1725	1740
Pasze dla bydła	866	865	860
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	326	330	335
Ogółem	8200	8230	8500

(źródło: GUS, IERiGŻ)

Tabela 5. Struktura produkcji pasz przemysłowych w latach 2011–2013 (w %)

Rodzaj paszy	2011	2012	2013
dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	96,6	95,6	95,0
Mieszanki uzupełniające	2,1	3,1	3,7
Premiksy	1,3	1,3	1,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0
dla trzody			
Mieszanki pełnoporcjowe	64,0	67,8	70,0
Mieszanki uzupełniające	31,6	29,0	27,0
Premiksy	4,4	3,2	3,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0

dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	59,7	51,9	48,0
Mieszanki uzupełniające	37,4	46,5	50,8
Premiksy	2,9	1,6	1,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0

(źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Instrukcje dotyczące dobrych praktyk gospodarowania i inne wytyczne obowiązujące w zakresie higieny w zakładach drobiu

2.3.1. Zarządzanie w zakresie higieny w zakładach drobiu

W odniesieniu do stad indyków hodowlanych wymagania weterynaryjne zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 września 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. poz. 1301 oraz z 2014 r. poz. 1332).

W zakładzie drobiu utrzymującym indyki powinno znajdować się co najmniej:

- 1) wydzielone miejsce do składowania:
 - a) środków dezynfekcyjnych, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych,
 - b) obornika;
- 2) miejsce zapewniające właściwe warunki do przetrzymywania produktów leczniczych weterynaryjnych, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych;
- 3) odzież i obuwie przeznaczone tylko do obowiązkowego użycia w zakładzie drobiu;
- 4) maty dezynfekcyjne nasączone środkiem odkażającym, umieszczane przed wjazdem na teren zakładu drobiu oraz przed wejściami do poszczególnych budynków;
- 5) środki dezynfekcyjne w ilości niezbędnej do przeprowadzenia doraźnego odkażania.

W odniesieniu do warunków utrzymania indyków oraz zasad zarządzania zakładem drobiu powinny zostać spełnione następujące środki bioasekuracji, polegające na:

- 1) stosowaniu zasady „cały kurnik pełen/cały kurnik pusty”;
- 2) zapewnieniu odpowiednich warunków w zakresie: temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 3) stosowaniu prawidłowej obsady budynku;
- 4) utrzymywaniu w jednym budynku, w obrębie jednego stada, indyków w jednakowym wieku;
- 5) izolacji poszczególnych budynków przez stosowanie osobnej obsługi, żywienia, narzędzi;

- 6) stosowaniu pasz kruszonych w żywieniu indyków;
- 7) zabezpieczeniu paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) rejestrowaniu wejść osób postronnych na teren zakładu drobiu;
- 9) odkażaniu kół pojazdów wjeżdżających na teren zakładu drobiu;
- 10) regularnym aktualizowaniu planu zabezpieczenia zakładu drobiu przed gryzoniami;
- 11) rejestrowaniu prowadzonych regularnie czynności odkażania, dezynsekcji i deratyzacji.

Pomieszczenia, w których utrzymuje się indyki, ich wyposażenie oraz sprzęt powinny być wykonane z materiałów nieszkodliwych dla zdrowia indyków oraz nadających się do oczyszczania i odkażania.

2.3.2. Środki zapobiegające zakażeniom przenoszonym przez zwierzęta, pasze, wodę pitną, pracowników zakładu drobiu

Budynki, w których utrzymywane są indyki, powinny być:

- 1) zabezpieczone przed dostępem zwierząt innych niż utrzymywane w zakładzie drobiu;
- 2) utrzymywane w czystości;
- 3) oznakowane tablicą z napisem „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Odchody oraz niezjedzone resztki paszy powinny być usuwane z pomieszczeń tak często, aby uniknąć zanieczyszczenia paszy lub wody.

Osoby zatrudnione do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem indyków powinny:

- 1) przy obsłudze każdego stada używać osobnego kompletu odzieży ochronnej;
- 2) posiadać aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*;
- 3) zostać przeszkolone w zakresie higieny osobistej oraz znajomości możliwych dróg przenoszenia zakażenia za pośrednictwem odzieży i sprzętu.

2.3.3. Higiena transportu zwierząt do zakładu drobiu i z zakładu drobiu

Zalecenia dotyczące transportu indyków:

- 1) indyki powinny być przewożone zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniającego dyrektywy 64/432/WE i 93/119/WE oraz rozporządzenie WE nr 1255/97 (Dz. Urz. UE L 3 z 05.01.2005, str. 1);
- 2) transport do zakładu drobiu powinien odbywać się w pojazdach oraz w kontenerach lub pojemnikach transportowych, które zostały dokładnie oczyszczone i odkażone przed

załadunkiem indyków przy użyciu dopuszczonego do obrotu środka odkażającego w stężeniu umożliwiającym inaktywację pałeczek *Salmonella*;

- 3) bezpośrednio po rozładunku indyków w zakładzie drobiu albo w rzeźni pojazdy oraz kontenery lub pojemniki transportowe powinny zostać oczyszczone i odkażone przy użyciu dopuszczonego do obrotu środka odkażającego w stężeniu umożliwiającym inaktywację pałeczek *Salmonella*.

2.4. Nadzór weterynaryjny nad zakładami drobiu

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia go na rynku;
- 2) zarobkowego przewozu drobiu lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) odchowu drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności w ramach zakładu odchowu drobiu;
- 6) prowadzenia zakładu drobiu;
- 7) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Rozpoczęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu objęte jest obowiązkiem rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. Dodatkowo podmiot podejmujący wyżej wymienioną działalność jest obowiązany uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii w sprawie stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po

otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym zakresie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są obowiązane, zgodnie z art. 7 ustawy z 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych są obowiązane zapewnić wymagania lokalizacyjne, zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z utrzymywaniem drobiu, pracownikom Inspekcji Weterynaryjnej, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Kompetencje w zakresie kontroli, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie, łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla

innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej zostały naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór zastosowania nakazu lub zakazu określonego w decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku niezastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis zakładów drobiu do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4 programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. poz. 128).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w zakładach drobiu

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 6 i 7 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 września 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodkowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dotyczącą każdego stada. Powyższą dokumentację przechowuje się przez co najmniej 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.), jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej dotyczącej wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

Dokumenty te lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od dnia dokonania w nich ostatniego wpisu, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki i jaja wylęgowe w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 424);
- 2) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 145, z późn. zm.);
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. WE L 226 z 23.08.2008, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14) przesyłki produktów pochodzenia

zwierzęcego zaopatrjuje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w przepisach prawa unijnego.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do państwa trzeciego, wystawia się w systemie TRACES świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki podejmowane w celu zapewnienia identyfikacji indyków

W celu zapewnienia identyfikacji indyków w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z państw trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z państw trzecich (Dz. Urz. WE L 49 z 19.02.2004, str. 11, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 42, str. 462), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

3. Środki podejmowane w związku z wykryciem serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków hodowlanych lub w produktach pochodzących od tych indyków

3.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie indyków hodowlanych.

3.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii hodowca:

- 1) zawiadamia niezwłocznie o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawia indyki w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadza tam innego drobiu;

- 3) uniemożliwia osobom postronnym dostęp do budynków inwentarskich lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub zwłoki tych indyków;
- 4) wstrzymuje się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok indyków, paszy, odchodów i materiałów ściółowych pochodzących od tych indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyki do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udziela pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udziela powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* lub zakażenia pałeczkami *Salmonella* lub źródeł *Salmonella* lub źródeł zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub dla zapobiegania szerzeniu się tej choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentację dotyczącą stada indyków hodowlanych, w szczególności dokumentację potwierdzającą zakup piskląt, materiałów ściółowych i paszy, potwierdzającą sprzedaż indyków i jaj oraz dokumentację związaną z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększa standardy zoohigieniczne.

3.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa w ust. 3.1.1, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach, bez względu na wiek utrzymywanych indyków, w zakładzie drobiu w sposób określony w ust. 2.2.2.2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella* przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych zakładu drobiu;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie indyków znajdujących się w zakładzie drobiu w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,
 - b) zastosowanie produktów biobójczych w celu odkażania jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,

c) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do budynków inwentarskich i wyjściami z tych budynków, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu zakładu drobiu,

d) aby wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym odbywało się w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego środka odkażającego aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącego odkażania w czasie lęgu;

5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:

a) wywożenia jaj wylęgowych do czasu otrzymania wyników badań laboratoryjnych ze wszystkich stad w zakładzie drobiu,

b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,

c) przemieszczania indyków z zakładu drobiu i do zakładu drobiu oraz ze stada i do stada w obrębie zakładu drobiu, chyba że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków w celu poddania ubojowi w rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o pochodzeniu ze stada, w którym uzyskano dodatni wynik badania laboratoryjnego w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub w próbkach tych wykryto efekt hamujący wzrost bakterii,

d) wywożenia z zakładu drobiu, bez jego zgody, mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i materiałów ściółowych pochodzących od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków.

Środki te są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie indyków hodowlanych zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

3.1.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków hodowlanych w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego lub

b) niezwłoczne zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego i unieszkodliwienie zwłok wszystkich padłych i zabitych indyków, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1069/2009”, oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia,

c) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęzonych,

d) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella*,

e) zniszczenie lub zagospodarowanie materiałów ściółkowych, odchodów i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1069/2009,

f) dokładne oczyszczenie i odkażenie, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, budynków, w których były przetrzymywane indyki ze stada zakażonego, otoczenia budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a–e,

g) podjęcie przez hodowcę działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w zakładzie drobiu, określonych w ust. 2.3;

2) zakazuje przemieszczania indyków ze stada zakażonego z zakładu drobiu i do stada zakażonego w zakładzie drobiu oraz ze stada do stada w obrębie zakładu drobiu, chyba że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ubojowi.

3.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty:

1) oczyszczenia i odkażenia budynków, w których był przetrzymywany drób ze stada indyków hodowlanych zakażonego serotypem *Salmonella* objętym programem, ich otoczenia, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu,

2) podjęcia działań mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w zakładzie drobiu

– są ponoszone przez hodowcę.

3.3. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z ust. 2.1.2.2 załącznika do rozporządzenia (WE) nr 200/2010, w stadzie indyków hodowlanych, powiatowy lekarz weterynarii:

- 1) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej podjęcie działań określonych w ust. 3.1.3 programu;
- 2) podejmuje działania opisane w ust. 3.1.2 pkt 1–3 programu.

3.4. Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla zakładu drobiu, w którym stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem, powiadamia powiatowego lekarza weterynarii właściwego dla zakładów wylęgu drobiu, do których przemieszczono jaja wylęgowe ze stada indyków hodowlanych zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem. Powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla zakładu wylęgu drobiu, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje zniszczenie wszystkich jaj wylęgowych oraz piskląt z nich wylężonych, znajdujących się w tym zakładzie wylęgu drobiu i pochodzących ze stada indyków hodowlanych zakażonego serotypem *Salmonella* objętym programem. Zniszczenie powinno być przeprowadzone zgodnie z rozporządzeniem nr 1069/2009 oraz ze środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 tego rozporządzenia.

3.5. Przy przemieszczaniu indyków z zakażonego stada hodowlanego do rzeźni stosuje się świadectwo zdrowia, którego wzór jest określony w załączniku do programu.

W związku z tym, że rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.) wskazuje pałeczki *Salmonella* spp. jako kryterium bezpieczeństwa żywności w mięsie mielonym i surowych wyrobach z mięsa drobiowego, w drobiowym mięsie odkostnionym mechanicznie oraz w produktach z mięsa drobiowego hodowca jest obowiązany do wpisywania w łańcuchu żywnościowym dla drobiu wyników dodatkowych wszystkich stwierdzonych serotypów *Salmonella*, w tym nieobjętych programem.

Przy przemieszczaniu do rzeźni drobiu, który nie był badany zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu nr 1190/2012 oraz w programie, w przypadku przeprowadzenia badania przedubojowego na terenie gospodarstwa pochodzenia w pkt 4 świadectwa zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu ze stada o nieznanym statusie zdrowotnym pod względem *Salmonella*.

W przypadku gdy w badaniu laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie hodowlanym indyków stwierdzono pałeczki *Salmonella*:

- 1) badanie przedubojowe indyków z tego stada przeprowadza się zgodnie z sekcją I rozdział II część A ust.1, część B ust. 1–3 oraz z sekcją IV rozdział V część A pkt 4 załącznika I do rozporządzenia nr 854/2004;
- 2) ubój indyków z tego stada przeprowadza się w sposób określony w sekcji II rozdział III pkt 7 załącznika I do rozporządzenia nr 854/2004;
- 3) ocenę mięsa przeprowadza się i z mięsem pozyskanym od indyków z takiego stada postępuje się w sposób określony w sekcji II rozdział V załącznika I do rozporządzenia nr 854/2004;
- 4) wymagania, jakie powinno spełniać świeże mięso pozyskane od indyków z takiego stada, są określone w części E pkt 1 i 3 załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3.6. Przed ponownym wstawieniem indyków do budynków inwentarskich powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań laboratoryjnych w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania. Próbkami tymi są:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z naroży badanego pomieszczenia na wysokości 1 m od poziomu podłogi – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą, oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia, przy czym każdy wymaz pobiera się z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą, oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z systemu wentylacyjnego, przy czym każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą;
- 5) 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych pięciu metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań koszty pobrania kolejnych próbek na badanie skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania, dojazdu do zakładu drobiu oraz do laboratorium, jak również badań laboratoryjnych próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

3.7. Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku zakładów drobiu, w których znajdują się dwa stada lub większa liczba stad indyków hodowlanych, może zastosować środki, o których mowa w ust. 3.1.3 programu, również w odniesieniu do tych stad indyków hodowlanych w zakładzie drobiu, które nie są utrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) zapewniających całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem indyków, w tym karmienie, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

3.8. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie indyków hodowlanych, w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W odniesieniu do osób pracujących w zakładzie drobiu zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

3.9. Środki, o których mowa w ust. 3.1–3.8 programu, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3.10. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2015 r.

- Kontrola
- Badania laboratoryjne
- Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem badania laboratoryjnego
- Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem badania laboratoryjnego

- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów
- Monitorowanie lub nadzór

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu sprawuje wojewódzki lekarz weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Środki wdrożone w ramach programu

4.3.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji zakładów drobiu

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.3.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadamiania o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1–9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków hodowlanych przekazuje informację o tym sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi

weterynarii. Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje tę informację Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie indyków hodowlanych.

4.3.3. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

W przypadku uzyskania w stadzie indyków hodowlanych dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem, stosuje się przepisy art. 42 ust. 1–5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 tej ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie indyków znajdujących się w zakładzie drobiu w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania indyków z zakładu drobiu i do zakładu drobiu, chyba że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni.

4.3.4. Prawodawstwo w zakresie kontroli

- 1) rozporządzenie nr 2160/2003;
- 2) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu;
- 4) rozporządzenie nr 1190/2012.

4.3.5. Odszkodowania dla właścicieli indyków poddanych ubojowi lub zabitych

Odszkodowanie i zwrot faktycznie poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem nakazów zawartych w decyzji powiatowego lekarza weterynarii w związku ze zwalczaniem

choroby zakaźnej zwierząt jest przyznawane zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.3.6. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w zakładach drobiu

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 września 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych;
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778).

Dodatkowe informacje dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad indyków hodowlanych oraz podmiotów zajmujących się obrotem nimi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu indyków hodowlanych, jaj wylęgowych oraz piskląt do państw trzecich. Osiągnięcie celu unijnego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad indyków hodowlanych, ograniczy rozprzestrzenianie się pałeczek *Salmonella* wśród drobiu tego gatunku.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków hodowlanych, doprowadzi do przerwania drogi pionowej przenoszenia zakażenia pałeczkami *Salmonella*.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych w 2015 r. wyniosą **261 624,15** zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu, Polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości **58 834,98** euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w projekcie ustawy budżetowej na rok 2015 w ramach limitu wydatków właściwej części budżetowej.

6. Sytuacja epizootyczna

Rok: 2013

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba stad zbada-nych ^{d)}	Serotyp ^{a)}	Liczba stad ^{e)} z wynikiem dodatnim ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabiciu ^{a)}	Szt. (jaja zniszczone)	Liczba zniszczonych jaj ^{a)}	Szt. (jaj skierowanych do przetworzenia)	Liczba jaj skierowanych do przetworzenia ^{a)}
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	226	594 109	226	594 109	226	<i>Salmonella</i> Enteritidis, <i>Salmonella</i> Typhimurium	0	5*	7 714	szt.	40 354	szt.	0

*stada zakażone w 2012 r. a zlikwidowane w 2013 r.

Rok: 2012

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba stad zbada-nych ^{d)}	Serotyp ^{a)}	Liczba stad ^{e)} z wynikiem dodatnim ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabiciu ^{a)}	Szt. (jaja zniszczone)	Liczba zniszczonych jaj ^{a)}	Szt. (jaj skierowanych do przetworzenia)	Liczba jaj skierowanych do przetworzenia ^{a)}
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	153	520 294	153	520 294	153	<i>Salmonella</i> Enteritidis, <i>Salmonella</i> Typhimurium	6	1	1 830	szt.	27 079	szt.	0

Rok: 2011

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba stad zbadanych ^{d)}	Serotyp ^{a)}	Liczba stad z wynikiem dodatnim ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabiciu ^{a)}	Szt. (jaja zniszczone)	Liczba zniszczonych jaj ^{a)}	Szt. (jaj skierowanych do przetworzenia)	Liczba jaj skierowanych do przetworzenia ^{a)}
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	117	444 845	117	444 845	116	<i>Salmonella</i> Enteritidis, <i>Salmonella</i> Typhimurium	0	0	0	szt.	0	szt.	0

Rok: 2010

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba stad zbadanych ^{d)}	Serotyp ^{a)}	Liczba stad z wynikiem dodatnim ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabiciu ^{a)}	Szt. (jaja zniszczone)	Liczba zniszczonych jaj ^{a)}	Szt. (jaj skierowanych do przetworzenia)	Liczba jaj skierowanych do przetworzenia ^{a)}
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	120	426 302	104	344 666	104	<i>Salmonella</i> Enteritidis, <i>Salmonella</i> Typhimurium	0	0	0	szt.	0	szt.	0

Rok: 2009

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba stad zbadanych ^{d)}	Serotyp ^{a)}	Liczba stad ^{e)} z wynikiem dodatnim ^{a)}	Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}	Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabiciu ^{a)}	Szt. (jaja zniszczone)	Liczba zniszczonych jaj ^{a)}	Szt. (jaj skierowanych do przetworzenia)	Liczba jaj skierowanych do przetworzenia ^{a)}
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	0	0	0	0	0	-	0	0	0	szt.	0	szt.	0

a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium.

b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

c) Łączna liczba stad w regionie, w tym stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d, zbadano stado więcej niż raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

6.1. Dane dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2013

Region	Rodzaj badania	Opis badania	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z wynikiem dodatnim
Rzeczpospolita Polska	Badanie mikrobiologiczne	wykrycie stada zakażonego	160	0
Rzeczpospolita Polska	Badanie serologiczne	określenie serotypu	0	0

Rok: 2012

Region	Rodzaj badania	Opis badania	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z wynikiem dodatnim
Rzeczpospolita Polska	Badanie mikrobiologiczne	wykrycie stada zakażonego	114	6 (w tym 1 próbka pobrana przez powiatowego lekarza weterynarii)
Rzeczpospolita Polska	Badanie serologiczne	określenie serotypu	2	6 (w tym 1 próbka pobrana przez powiatowego lekarza weterynarii)

Rok: 2011

Region	Rodzaj badania	Opis badania	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z wynikiem dodatnim
Rzeczpospolita Polska	Badanie mikrobiologiczne	wykrycie stada zakażonego	46	0
Rzeczpospolita Polska	Badanie serologiczne	określenie serotypu	2	0

Rok: 2010

Region	Rodzaj badania	Opis badania	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z wynikiem dodatnim
Rzeczpospolita Polska	Badanie mikrobiologiczne	wykrycie stada zakażonego	34	0
Rzeczpospolita Polska	Badanie serologiczne	określenie serotypu	4	0

6.2. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2013

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych indyków hodowlanych*
Rzeczpospolita Polska	0	0

Rok: 2012

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych indyków hodowlanych*
Rzeczpospolita Polska	6	1 830

Rok: 2011

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych indyków hodowlanych*
Rzeczpospolita Polska	0	0

Rok: 2010

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych indyków hodowlanych*
Rzeczpospolita Polska	0	0

Rok: 2009

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych indyków hodowlanych*
Rzeczpospolita Polska – nie dotyczy	0	0

*Liczba indyków hodowlanych ubitych/zabitych w ramach programu.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Region ^{a)}	Rodzaj badania ^{b)}	Populacja docelowa ^{c)}	Rodzaj próbek ^{d)}	Cel ^{e)}	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki hodowlane	kał/okładziny na buty/kurz	wykrycie stada zakażonego	160
	badanie serologiczne	indyki hodowlane	izolaty <i>Salmonella</i> z kału/okładzin na buty/kurzu	określenie serotypu	2
	badanie w kierunku skuteczności przeprowadzonego odkażania	indyki hodowlane	wymazy czystościowe	potwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	5

a) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób w państwie członkowskim.

b) Opis badania.

c) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem – w razie potrzeby.

d) Opis próbki (np. odchody).

e) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: 2015

Region	Rodzaj stad	Łączna liczba stad ^{a)}	Łączna liczba stad objętych programem	Spodziewana liczba stad zbadanych ^{b)}	Liczba stad, w których zostaną pobrane próbki urzędowe ^{d)}	Liczba próbek	Serotyp ^{c)}	Spodziewana liczba stad ^{e)} z wynikiem dodatnim	Spodziewana liczba stad do likwidacji	Łączna spodziewana liczba indyków hodowlanych do uboju lub zabicia	Spodziewana liczba jaj do zniszczenia (szt.)	Spodziewana liczba jaj do skierowania do przetworzenia (szt.)
Rzeczpospolita Polska	Indyki hodowlane	226	226	226	161	320	<i>Salmonella</i> Enteritidis, <i>Salmonella</i> Typhimurium	1	1	2 629	8 071	0

^{a)} Łączna liczba stad, w tym stad kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{b)} Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^{c)} Serotypy objęte programem kontroli: *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium.

^{d)} Liczona każda wizyta, w ramach której pobrano próbki urzędowe.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem (w euro)	Finansowanie unijne
1. Badania laboratoryjne							
Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	160	72,40	18,19	11 584,00	2 910,40	tak
Koszt badań laboratoryjnych	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	5	66,55	16,72	332,75	83,60	tak
Koszt badań laboratoryjnych	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	2	152,75	38,38	305,50	76,76	tak
2. Szczepienia							
Szczepienia	Program nie przewiduje						
3. Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia							
Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Odszkodowanie za droób	2629	69,77	17,53	183 425,33	46 086,37	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe	8071	4,30	1,08	34 705,30	8 716,68	tak

4. Czyszczenie i odkażanie							
Czyszczenie i odkażanie	Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywaną zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę						
5. Wynagrodzenia (osoby zatrudnione do realizacji programu)							
Wynagrodzenia	Koszt wyceny przez rzeczoznawców 1 stada i jaj wylęgowych z tego stada (godz.)	4	31,96	8,03	127,84	32,12	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt							
Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Nie dotyczy						
7. Inne koszty							
Inne koszty	Badanie laboratoryjne inne niż wymienione w pkt 1 (np. badania paszy i wody)	3	25,96	6,52	77,88	19,56	nie
	Odszkodowanie za pasze (tony)	2	1 170,00	293,97	2 340	587,94	nie
	Koszt transportu (do rzeźni/zakładu przetwórczego ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego) – załadunek jednego stada (szt.)	1	946,44	237,80	946,44	237,80	nie
	Koszt transportu (do rzeźni/zakładu przetwórczego ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego) – transport jednego stada (km)	200	3,95	0,99	790,00	198,00	nie

Zabicie indyków (szt.)	2629	3,95	0,99	10 384,55	2 602,71	nie
Unieszkodliwienie indyków (kg)	31 548	0,40	0,10	12 619,20	3 154,80	nie
Unieszkodliwienie odpadów laboratoryjnych (kg)	64	2,50	0,63	160,00	40,32	nie
8. Koszt pobrania próbek						
Koszt pobrania próbek	161	23,76	5,97	3 825,36	961,17	tak
OGÓLEM				261 624,15	65 708,23	
OGÓLEM (koszty kwalifikowane)				234 178,24	58 834,98	

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,98 zł zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 2 października 2014 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w projekcie ustawy budżetowej na rok 2015 w ramach limitu wydatków właściwej części budżetowej.

Załącznik do „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych” na 2015 r.

WZÓR

ŚWIADECTWO ZDROWIA
dla drobiu przewożonego z gospodarstwa do rzeźni

Właściwy organ:

1. Identyfikacja drobiu

Gatunek:

Liczba sztuk drobiu:

2. Pochodzenie drobiu

Adres gospodarstwa pochodzenia:

Weterynaryjny numer identyfikacyjny lub numer gospodarstwa:

Oznaczenie stada:

3. Przeznaczenie drobiu

Drób będzie przewożony do następującej rzeźni:

następującym środkiem transportu:

4. Inne istotne informacje

.....

5. Ja, niżej podpisany zaświadczam, że:

– w stadzie wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* (podać nazwę serotypu)

– przedmiotowy drób został przeze mnie zbadany w dniu dzisiejszym i nie stwierdziłem objawów klinicznych choroby zakaźnej oraz drób jest zdolny do transportu.

Sporządzono w w dniu

(miejsce)

(data)

.....

(pieczętka i podpis urzędowego lekarza weterynarii)